Валентина Нижеголенко,

член Спілки письменників України

м. Херсон

Сценарій: Несу кутю на покутю…

Шостого січня – Святвечір.

Кожна господиня на Україні встає раненько, щоб приготувати на вечерю аж 12 пісних страв.

На столі головною стравою являється кутя і узвар. Прикрашає стіл дідух (уквітчаний сніп жита чи пшениці). А ще цей вечір у народі носить назву – Багата Кутя.

Діти в багатьох регіонах, а також і на Херсонщині, носять вечерю: хрещеному, хрещеній, найближчим родичам. За принесену вечерю їх чекають подарунки та гостинці.

Сценарій до цього свята "Несу кутю на покутю…" побудовано виключно на краєзнавчому матеріалі.

(Обрядова сценка)

Світлиця. На покутті перед віконами горить лампадка. На столі, в бік покуття, стоїть дідух (прикрашений сніп пшениці чи жита). Біля нього настелено сіна, на ньому в глечику – узвар, а в новому горщику – кутя.

Дійові особи: Батько; мати; Оленка – старша дочка, 10-12 р.; Катруся – менша дочка, 8 р.; Петрик – син, 6 р.

Оленка читає братику й сестриці вголос "Біблію для дітей", розповідь про народження Ісуса Христа.

БАТЬКО: Піду кину сіна вівцям, коням та корові. Нагодую собаку та, тим часом, буду поглядати на небо. Як тільки зійде вечірня зірочка, так і будемо сідати до столу. (Виходить).

МАТИ: (Ставлячи їжу на стіл): Втомилась. Треба ж було наготувати до Святвечора аж 12 пісних страв. (Рахує страви, загинаючи пальці на руках) Кутя, узвар, пиріжки з капустою, пиріжки з квасолею, вареники з картоплею, шулики, пампушки, пісний борщ, риба фаршированна, картопля з грибами, відварений горох з підливою, огірочки… Є все, як і годиться.

(Стукіт у двері. В хату заходять двоє діток).

ДІТИ: Добрий вечір, хрещена! Мама і тато прислали вам хліб-сіль і вечерю.

МАТИ: Спасибі вашим батькам, спасибі і вам, що принесли вечерю.

(Діти віддають вузлик з вечерею. Вона ставить його на стіл, розв’язує хустинку, куштує кутю, викладає калач і пиріжки на стіл, а туди кладе свої пиріжки, говорячи):

- Та й смачна ж ваша вечеря! Зараз я вам дам подарунки і гостинці. (Обдаровує дітей подарунками і гостинцями: іграшки, цукерки, горіхи, дрібні гроші).

ДІТИ: Дякуємо вам за все. До побачення!

(Мати проводжає їх).

ОЛЕНКА: Мамочко, то може і ми понесемо вже вечерю?

МАТИ: Одягайтеся. Понесете вечерю спочатку бабусі Орисі, потім хрещеним, тітці Насті...

(Лаштує вечерю у вузлик, допомагає дітям одягнутись і проводжає їх за двері).

БАТЬКО: (Заходячи в хату). Забув взяти хліба і варену пшеницю. Це ж сьогодні треба пригостити всю худобу хлібом, а птицю – вареною пшеницею… Говорять, що сьогодні опівночі всяка німина людською мовою буде розмовляти з Богом. Якщо хтось із них буде нарікати на погане ставлення господаря, тому не поведеться з худобою в наступному році.

МАТИ: (звертається до батька) Андрію, до того часу, як сідати за стіл, ти обов'язково зайди до сусіда та помирись з ним, щоб на Різдво був спокій і мир.

БАТЬКО: Обов'язково зайду, а потім піду кликати Мороза вечеряти з нами. (Виходить, а в хату заходять діти):

КАТРУСЯ: Мамочко, ось подивися, що мені подарувала хрещена! (Показує вив’язаний светрик і ляльку). А скільки гостинців насипала у торбинку! Тут і печиво, і цукерки, і яблучка, і горішки, і цитрусові...

ПЕТРИК: А мені хрещений подарував іграшкового автобуса та ще й гроші дав!

ОЛЕНКА: Я теж маю подарунки і гостинці. Адже ми, мамочко, носили вечерю ще й дідусеві Павлу, і бабусі Мар'яні...

МАТИ: Ну й добре, що встигли до всіх завітати. Роздягайтеся. Мийте руки та будемо сідати вечеряти.

КАТРУСЯ: А де наш тато?

МАТИ: Пішов Мороза кликати вечеряти.

ОЛЕНКА: А як він його буде кликати, мамо?

МАТИ: Зробить тато три обходи по двору за сонцем і басом мовить: "Морозе, Морозе, йди до нас кутю їсти". Так він гукне тричі, а потім: “Як не йдеш, то не йди і на жито-пшеницю, усяку пшеницю. Іди краще на моря, на ліси, па круті гори, а нам шкоди не роби!”

(Заходить батько).

БАТЬКО: Будемо сідати за стіл, вже вечірня зірочка зійшла. Але перед цим помолимось Богу.

(Всі стають лицем до ікон і повторюють молитву за батьком):

Просимо Тебе, Боже, щоб і тих душ до вечері допустив, що ми про них не знаємо, що в лісі заблудилися, у водах утопилися, в темних нетрях задушилися...

Господи, захисти худібку мою від звіра, а мене, грішного (ім'я), від віри поганої та від безвір'я - на росах, на водах, на тяжких переходах. Дякуємо Богові Святому, що поміг нам дочекатися у мирі і спокою цих Божих свят. Поможи, Боже, їх у радості відправити і за рік других дочекатись. Амінь! (Трічі хреститься).

БАТЬКО: І ви всі продуйте лавку під собою, щоб не сісти на померлу Душу.

(Бере ложку, тричі набирає кутю і з'їдає її, всі повторюють за ним. Потім приступають мовчки до вечері).

ПЕТРИК: Я хочу води. Чи можна напитись?

БАТЬКО: Не пий, синку, води за вечерею, бо ти козацького роду, тож ніяка спрага для тебе не буде страшна.

ПЕТРИК: Пчих!

БАТЬКО: Дарую тобі лоша, бо козаком будеш! Кінь козакові – рідний брат.

ОЛЕНКА: Пчих!

БАТЬКО: А тобі дарую теля на щастя, щоб гарною господинею була.

(Вечеря скінчилась. Всі виходять із-за столу, стають перед образами і хрестяться. Діти молитву повторюють за батьком):

БАТЬКО: Спасибі, Боже, за хліб-сіль, за вечерю. Царство небесне померлим родичам. Хай їм легенько лежиться, а нам легко живеться! Амінь! (Хрестяться тричі).

КАТРУСЯ: Мамо, поки ти поприбираєш на столі, ми з Петриком трохи побавимось, розглянемо гостинці...

МАТИ: Бавтеся. (В останню кутю кладе ложки і ставить її на підвіконні). Хай і мертві душечки вечеряють.

(Петрик і Катруся позалазили під стіл і "квокчуть").

БАТЬКО: Вірно, діти, щоб квочки сідали. Кинь, жінко, їм грошей та горішків. (Та кидає, а діти збирають гостинці).

МАТИ: Петрику, повтори колядки, що батько тебе навчив. Підеш раненько з хати в хату колядувати.

ПЕТРИК:

Коляд, коляд, колядниця,
Добра з медом паляниця,

А без меду не така,
Дайте, дядьку, п'ятака!
Як не дасте п'ятака,
Візьму вола за рога
Та виведу на поріг,
Та викручу правий ріг .
Буду з рогом трубити,
А воликом робити.
З святим Різдвом вітаю,
Всім здоров'я бажаю:
Господарю на воли,
Господині на квочки,
Хлопцям-дівчатам на гуляння,
Малим дітям забавляння.
Христу-Богу вихваляння!

КАТРУСЯ: Я теж піду колядувати!

ТАТО: Ні, донечко, тобі не можна. Колядують лише хлопці і парубки.

КАТРУСЯ: А я теж хочу!

МАТИ: Ми з тобою повторимо щедрівки і на Меланку підеш щедрувати з Оленкою. А зараз будемо лягати спати, бо всі потомились…

БАТЬКО: Перед тим, як лягати спати, я хочу перевірити дітей, чи вони спостережливі? Напередодні я їм розповідав, що зі Святвечором пов'язані прогнозування. Хто більше дасть відповідей на мої питання - отримає дарунок:

БАТЬКО: Якщо на Багату кутю зоряне небо -

ПЕТРИК: курі добре нестимуться і вродить горох.

БАТЬКО: Місячна ніч -

ОЛЕНКА: буде добрий урожай баштанних культур.

БАТЬКО: Ожеледь на деревах -

ПЕТРИК: вродять горіхи і садовина.

БАТЬКО: Сніг іде -

КАТРУСЯ: буде врожай на яблука.

БАТЬКО: Сніг і іней -

ПЕТРИК: на мокре літо і врожай зернових.

БАТЬКО: Оленка, подивись у вікно, яке небо?

ОЛЕНКА (дивиться): Чисте й зоряне.

БАТЬКО: То яке буде літо?

ОЛЕНКА: Сухе й урожайне.

БАТЬКО: Переміг Петрик. Отримуй сопілку (дає її).

ОЛЕНКА: Тато, мамо, а можна я піду до сусідських дівчат? Вони будуть ворожити, а я подивлюсь.

БАТЬКО: Та йди вже. Повчишся в них ворожити (до менших дітей): А вам пора спати.

http://library.kherson.ua/activities/winter/winter_kutya.htm